

FÖRINTELSEN

MED ÖVERLEVAREN LIVIA FRÄNKEL

FILMFAKTA

Ämne	Historia
Ålder	Från 13 år (H, Gy)
Speltid	24 minuter
Språk	Svenskt tal med svensk text
Produktion	Solfilm Media
Filmnr	Sol7524

På handledningens sista sida finns en länk till ett **quiz**, där du kan testa elevernas kunskaper efter filmen.

OM FILMEN

I den här filmen ska vi lära oss om det fruktansvärda folk mord som skedde i skuggan av andra världskriget – förintelsen. Hur kunde det tyska folket och resten av världen tillåta utrotningen av nästan ett helt folkslag?

Med hjälp av överlevaren Livia Fränkel tar vi oss igenom händelserna mellan åren 1933 och 1945. Vi lär oss bland annat om Kristallnatten, dödsmarscher och koncentrationsläger. Vi går också igenom begrepp som antisemitism och getto. Till sist får vi se nazisterna ställas inför rätta under Nürnbergprocessen.

En film som ger en översikt över förintelsens förlopp, för elever i högstadiet och gymnasiet.

KAPITEL I FILMEN

Inledning (00:00–01:59)

Antisemitismens historia (01:59–03:28)

Nazismens antisemitism (03:28–07:20)

Koncentrationsläger (07:20–08:30)

Judiska getton (08:30–11:07)

Insatsgrupperna (11:07–12:12)

Förintelseläger – den slutgiltiga lösningen (12:12–18:33)

Krigets slut (18:33–19:33)

Hur kunde det ske? (19:33–21:10)

Nazisterna ställs inför rätta (21:10–22:22)

Vi får aldrig glömma (22:22–SLUT)

LÄROPLANSMÅL

Historia (åk 7–9)

Imperialism och världskrig, cirka 1800–1950

- De båda världskrigen, deras orsaker och följder. Förtryck, folkfördrivningar och folk mord. Förintelsen och Gulag.

Hur historia används och historiska begrepp

- Några historiska begrepp, till exempel antiken, mellankrigstiden, efterkrigstiden och kalla kriget samt olika syn på deras betydelser.

Historia 1a1 (gymnasiet)

Industrialisering och demokratisering under 1800- och 1900-talen samt viktiga globala förändringsprocesser och händelser, till exempel migration, fredssträvanden, resursfördelning och ökat välstånd, internationellt samarbete, mänskliga rättigheter, jämställdhet, kolonialism, diktaturer, folk mord och konflikter.

FÖRINTELSEN

INNAN FILMEN

Vad vet eleverna redan?

Be eleverna skriva ned eller fundera enskilt kring vad de vet om förintelsen. Låt dem sedan diskutera och jämföra sina svar i grupper om 2–3. Be grupperna att berätta sina svar inför klassen, medan du sammanfattar på tavlan. Gör till sist en gemensam tankekarta på tavla eller med ett digitalt verktyg där ni sammanfattar det eleverna vet.

Ordlista till filmen

Diskutera och förklara begreppen i ordlistan med eleverna före filmen:

Förintelsen

Nazism/Nazist

Koncentrationsläger

Rasbiologi

Förintelseläger

Bojkott

Utrokning

Propaganda

Judendom

Getto

Antisemitism

Mönstring

Diskutera gemensamt era förklaringar samt skriv upp det ni kommer fram till på klassrummets whiteboard/digitala verktyg, för att gå igenom igen efter filmen.

UNDER/EFTER FILMEN

Diskussionsfrågor till filmen

Läs först själv igenom frågorna och planera för hur du ska hantera elevernas svar och diskussioner.

Låt gärna eleverna svara på frågorna under filmens gång, enskilt eller i grupper om 2–4. Frågorna är indelade efter filmens kapitel för att du ska kunna pausa om någon behöver mer tid. Låt eleverna skriva klart sina svar efter filmen, innan du går igenom dem gemensamt och sammanfattar på tavlan.

Inledning (00:00–01:59)

- Vad var förintelsen? Och varför inträffade den tror du? Diskutera med en klasskompis.
- Varför sparade man tillhörigheter, som skor och tänder, från offren tror du?

Antisemitismens historia (01:59–03:28)

- I filmen säger man att det inte är alla som kallar sig för jude som är religiösa, vad menas med det?
- Vad är antisemitism? Ge några historiska exempel på antisemitism som tas upp i filmen.

Nazismens antisemitism (03:28–07:20)

- Vad innebär "rasbiologiska idéer"? Diskutera med en klasskompis.
- När Adolf Hitler kom till makten i Tyskland 1933 satte han igång med att "rena det tyska blodet". Vad menas med det?
- Vad innebar Nürnberglagarna? Ge några exempel.
- Var ligger Transsylvanien?
- Varför började tyskarna med att registrera judarna? Hur registrerades dem?
- I filmen sägs det att judarna inte längre fick äga någonting av värde, varför då tror du? Diskutera med en klasskompis.
- Vad var "kristallnatten"?

Koncentrationsläger (07:20–08:30)

- Vad är ett koncentrationsläger?
- Vilka skickades till dessa läger?
- Hur var förhållandena i koncentrationslägren?

Judiska getton (08:30–11:07)

- Vad var ett "getto"?
- Vilka tvingades leva i gettona?
- Livia säger i filmen att hon hade hört att tyskarna dödade judar, men det ville hon inte tro på. Varför då tror du? Diskutera med en klasskompis.

FÖRINTELSEN

Insatsgrupperna (11:07–12:12)

- Vilka var de så kallade insatsgrupperna?
- Vad var deras funktion?

Förintelseläger – den slutgiltiga lösningen (12:12–18:33)

- Adolf Hitler ville få fram en effektivare metod för avrättningarna. Varför då?
- Varför ville Hitler förinta alla judar i Europa?
- Vad var ett förintelseläger? Vad var skillnaden mellan ett förintelseläger och ett koncentrationsläger?
- Vad innebar "gaskamrarna" som Hitler lät bygga?
- På tågstationen delades män, kvinnor och barn upp i olika grupper. Varför gjordes det tror du? Diskutera med en klasskompis.
- Vad menas med "arbetsduglig"?
- Vilka var det som oftast betraktades som "svaga"? Vad hände med dem?
- Vem var Joseph Mengele?
- Hur många förintelseläger fanns det? Var låg dem någonstans?
- Varför genomfördes det medicinska experiment på fångarna i lägren?
- Ungefär hur många människor tror man dödades i förintelselägren?

Krigets slut (18:33–19:33)

- Varför ville Hitler 1944 undanröja alla spår av förintelselägren?
- Vad var "dödsmarschern" för något?
- Vilken var anledningen till att lägren till slut kunde befrias?

Hur kunde det ske? (19:33–21:10)

- I filmen säger man att det var allmänt känt att judar deporterades till Polen, ändå var det få som motsatte sig det, varför tror du att det var så? Diskutera med en klasskompis.
- Varför tror du att det dröjde så länge innan andra länder i Europa agerade mot nazisterna?
- Vem var Raul Wallenberg?

Nazisterna ställs inför rätta (21:10–22:22)

- Vilket år tog andra världskriget slut?
- Vad var Nürnbergprocessen?
- Vilket var förbrytarnas vanligaste försvar? Varför tror du att så många angav det försvaret? Diskutera med en klasskompis.

Vi får aldrig glömma (22:22–SLUT)

- Hur många människor beräknar man mördades under förintelsen?
- Vilken funktion har lägret Auschwitz i dag? Varför då?

EFTER FILMEN

Vad visste eleverna innan?

Visa sammanfattningen från "Vad vet eleverna redan?". Låt eleverna jämföra vad de visste innan med vad de vet nu. Undersök om det är något de fortfarande är osäkra på och behöver undersöka vidare.

Ordlistan

Gå på nytt igenom ordlistan. Be eleverna ge exempel från filmen som kan fördjupa förståelsen av begreppen. Fråga om de behöver lägga till ord eller begrepp i listan, eller ändra på några förklaringar.

Fördjupning

Ta reda på mer om någon händelse eller något ämne som tog plats under förintelsen. Du kan välja ur listan nedan eller välja ett eget ämne:

- Adolf Hitlers väg till makten
- Rasbiologi/rasvetenskap
- Kristallnatten
- Koncentrationsläger
- Getto
- Insatsgrupperna
- Medicinska experiment
- Raul Wallenberg
- Nürnbergprocessen

Grupperna redovisar sina arbeten i form av en uppsats. Varje grupp presenterar också sitt arbete för resten av klassen där de sammanfattar det som de kommit fram till. Efter varje presentation är det en fördel om klassen kan diskutera tillsammans och eleverna får ställa följdfrågor till den presenterande gruppen.

FÖRINTELSEN

Antisemitismens historia

Som det nämns i filmen har förföljelser av judar förekommit i århundraden runt om i världen. Dela in klassen i grupper om tre-fyra elever. Låt grupperna ta reda på mer om hur behandlingen av judar har sett ut på olika platser i världen. De kan välja en händelse ur listan nedan eller välja en egen händelse:

- Judeförföljelserna i Rhendalen under första korståget (start år 1095)
- Förvisningen ur Spanien år 1492
- Polen under 1650-talet
- Pogromer i Ryssland under slutet av 1800-talet och början på 1900-talet
- Konflikten kring Palestina med start under andra hälften av 1800-talet

Låt eleverna leta reda på mer information med hjälp av internet, böcker och tidskrifter. Uppmuntra gärna eleverna till att vara kreativa gällande hur de sedan vill presentera sitt arbete för resten av klassen. Efter varje presentation är det en fördel om klassen kan diskutera tillsammans och får ställa följdfrågor till den presenterande gruppen.

Antisemitismen i dag

Vi kan fortfarande i dag se att antisemitismen finns i vårt samhälle. Varför är det så? Hur kommer det sig att det finns ett sådant utbrett hat mot just detta folkslag? Dela in klassen i grupper och låt de undersöka antisemitismen i dag. Hur ser den ut? Skiljer det sig mellan olika länder och världsdelar?

Låt eleverna leta reda på mer information med hjälp av internet, böcker och tidskrifter. Uppmuntra gärna eleverna till att formulera en frågeställning som arbetet ska besvara. Låt grupperna vara kreativa gällande hur de sedan vill presentera sitt arbete för resten av klassen. Efter varje presentation är det en fördel om klassen kan diskutera tillsammans och får ställa följdfrågor till den presenterande gruppen.

Hade förintelsen kunnat inträffa i dag?

Tror eleverna att förintelsen hade kunnat inträffa i dag? Varför/varför inte? Diskutera tillsammans i klassen. Låt sedan eleverna skapa ett reflektionskort där de skriver ner några korta tankar kring ämnet.

Hjältar under förintelsen

Likt Raul Wallenberg fanns det andra människor som hjälpte och räddade tusentals judar under förintelsen. Dela in klassen i grupper och tilldela varje grupp en person ur listan nedan. Låt eleverna leta reda på information om personen och dess handlingar.

- Albert Göring
- Prins Constantin Karadja
- Boris III av Bulgarien
- Oskar Schindler
- Pius XII
- Alfred Delp
- Corrie ten Boom
- Miep Gies, Jan Gies, Bep Voskuijl, Victor Kugler och Johannes Kleiman
- Algot Niska
- Irena Sendler

Eleverna kan ta internet, böcker och tidskrifter till sin hjälp. Uppmuntra gärna grupperna till att vara kreativa gällande hur de sedan vill presentera sitt arbete för resten av klassen. Efter varje presentation är det en fördel om klassen kan diskutera tillsammans och får ställa följdfrågor till den presenterande gruppen. Slutligen kan ni föra en gemensam diskussion kring dessa människors agerande och vilka konsekvenser det fick.

Fortsättning på nästa sida

FÖRINTELSEN

Koncentrationsläger

I filmen (vid 17:16) visas en karta över förintelslägren i Polen. Men det fanns också flera andra typer av läger, som koncentrationsläger. Dela in klassen i grupper om 2–4. Låt grupperna ta reda på mer om dessa koncentrationsläger. Grupperna kan utgå ifrån frågeställningarna nedan när de utför uppgiften.

- Hur såg förhållandena ut i koncentrationsläger?
- Fanns det olika typer av koncentrationsläger?
- Vilka typer av människor befann sig i koncentrationslägren?
- Vem eller vilka styrde över lägren?

Hjälp eleverna att hitta information i böcker och tidskrifter, och ge förslag på relevanta sidor på internet. Grupperna sammanfattar sedan muntligt det som de kommit fram till för resten av klassen.

När alla grupper har presenterat sina arbeten kan ni tillsammans titta på en karta över Europa. Diskutera tillsammans och försök att placera ut så många läger som ni kan på kartan. Frågor som ni har resonera kring kan vara:

- Var låg de olika lägren?
- Kan ni se något samband mellan lägrens placering och landets/områdets styre?
- Varför låg alla förintelsläger i Polen?

FÖRINTELSEN

QUIZ

A.

VAD ÄR ETT GETTO?

1. Ett ställe där man kan umgås och ha roligt tillsammans
2. En isolerad stadsdel där bara en viss typ av människor bor
3. Ett annat namn för koncentrationsläger
4. Ett arbetsläger

B.

VILKET ÅR BEFRIADES FÖRINTELSELÄGREN?

1. 1939
2. 1940
3. 1944
4. 1945

C.

VILKA STOD BAKOM FÖRINTELSEN?

1. Kommunisterna
2. Fascisterna
3. Socialisterna
4. Nazisterna

D.

VAD VAR KRISTALLNATTEN?

1. En stor stadsfest
2. En attack mot judar
3. En natt då många judar släpptes fria
4. En hyllning av judar

FÖRINTELSEN

QUIZ - FACIT!

A.

VAD ÄR ETT GETTO?

1. Ett ställe där man kan umgås och ha roligt tillsammans
2. En isolerad stadsdel där bara en viss typ av människor bor - **RÄTT SVAR**
3. Ett annat namn för koncentrationsläger
4. Ett arbetsläger

B.

VILKET ÅR BEFRIADES FÖRINTELSELÄGREN?

1. 1939
2. 1940
3. 1944
4. 1945 - **RÄTT SVAR**

C.

VILKA STOD BAKOM FÖRINTELSEN?

1. Kommunisterna
2. Fascisterna
3. Socialisterna
4. Nazisterna - **RÄTT SVAR**

D.

VAD VAR KRISTALLNATTEN?

1. En stor stadsfest
2. En attack mot judar - **RÄTT SVAR**
3. En natt då många judar släpptes fria
4. En hyllning av judar

KUNSKAPSQUIZ ONLINE

Vi har i maj år 2020 skapat en delad Kahoot! som du gärna får använda så länge länken fungerar:
<https://create.kahoot.it/share/forintelsen-sol7524/22205dd0-aeff-4ef0-b04b-3edb3c03d1cd>
För att använda quiz:et, klicka på knappen "Play as guest" om du inte har någon inloggning.

